

Izhaja trikrat na teden vsaki torek, četrtek in soboto.

Stane za celo leto za Ameriko (izven Chicago) \$3.00. Za Evropo \$2.50. Za Chicago \$2.50.

Issued three times a week every Tuesday, Thursday and Saturday.

Subscription for United States (except Chicago) per year \$3.00, for Europe \$3.50. For City of Chicago \$3.50.

LIJ ZA SLOVENSKI NAROD + GESLO + ZA RESNICO IN PRAVICO

Sloga jači

ENTERED AS SECOND CLASS MATTER OCTOBER 11, 1910, AT POST OFFICE AT CHICAGO, ILL., UNDER THE ACT OF MARCH 3rd 1879.

Gesloga tlači

ŠTEV. (No.) 147.

CHICAGO, ILL., SOBOTA, 16. DECEMBRA — SATURDAY, DECEMBER, 16, 1922.

LETO (Vol.) VIII.

ŠRTVE "RDEČIH DELAVSKIH NEBES."

Pred nekaj časa so prinesli vsi časniki poročilo o strašnih številkah žrtev, katere je pomoril v nesrečni Rusiji delavski (?) bolševizem v imenu "svobode." Lažnjiva "Prosveta" je vse to utajila, češ, da so ta poročila izmišljena in vsi njeni citateli so ji seveda verjeli. Vsi listi sveta so lagali, samo "učena" Prosveta ima prav, kajti ona vse ve, v Rusiji ima svojega zastopnika, ki ji je povedal, da to ni res.

Te dni je pa objavila naša Zvezna vlada Združenih držav v Washingtonu uradno poročilo, katerega ima iz Rusije, katerega priznava sama bolševiška vlada, da je resnično. Po tem uradnem poročilu so delavski (?) osrečevalci Rusije pomorili 1.766.118 oseb v imenu rdečega bratstva, enakopravnosti in delavske svobode. Po posameznih stanovih so te številke razdeljene: kmetov 815.000, delavcev 102.000, izobražencev 355.000, vojakov 260.000, častnikov 54.650, orožnikov 48.500, posestnikov 12.050, policijskih uradnikov 10.500, zdravnikov 8.800, profesorjev in učiteljev 6.775, duhovnikov 1.215, škofov 28. — Naše rdeče slovensko delavstvo, ki tako slepo vriame Prosveti in bolševiški Sloveniji, naj posebno premisli številke umorjenih kmetov in delavcev, potem naj pa še kar nadalje vriame tem sleparjem, ki jim bodo sveto utajili vse te številke in zopet rekli, da ni res. Od kod pa vedo, da ni res? — Če pa bolševiška vlada sama priznava te številke. Toraj Prosveta in Slovenija več vesti, kot bolševiki sami.

Ej slovenska rdeča zaručnost, daleč, daleč si zašla!

ZA POVEČANJE NAŠE MORNARICE.

Odbor zbornice v Washingtonu za operacije za mornarico za prihodnje leto je priporočil predsedniku, da naj skliče novo konferenco velevladi, Anglije, Francije, Japonske, Italije in Združenih držav, da se spremeni pogodba glede vojnih ladij. Predloga odbora zahteva za prihodnje leto 203 milijonov in zahteva 86 tisoč vojaštva, mornarice za moderniziranje naših bojnih ladij bi stalo nekako 60 milijonov dolarjev.

PADANJE FRANCOSKIH ROJSTEV.

Od 1. januarja do 30. junija je padlo število rojstev na Francoskem za 25 tisoč. Lani v istem času je bilo rojenih 421.000 rojstev letos pa samo 396.000.

NESREČNA IRSKA.

"Prosta država Irska" in njeni pristaši so izdali poziv na pristaše "Irske republike" za mir, naj prenehajo z umori in požigi. Kot odgovor je število umorov in požigov znatno poskočilo. Posebno od 12. na 13. decembra je bilo v Dublinu veliko požarov. Kako nastopa republikanska vojska, kaže ta-le slučaj od včeraj. Četa orožnikov, ki je vstopila v bisarno odvetnika in pristaša "Proste države", pobrala važne listine in poslopje zažgala. To se je zgodilo tako hitro, da so vsi napadalci izginili v množici ljudi, predno je kdo mogel klicati na pomoč.

Sinoči so ustaši ustavili poštne vlake in ukradli vsjo pošto. Drugi dan so našli vse polno fasztranih pisem ob poti s pečatom: "cenzurirano od republikanske vojaške oblasti." Druga pošta je bila nedotaknjena.

KRITIČNO STALIŠČE KONFERENCE V LAUSANNE.

Danes 13. decembra je angleški zastopnik Curson dal ultimatum Turčiji. Turčija se mora ukloniti in stopiti v ligo narodov in dovoliti, da pride v državo posebna komisija, ki bo skrbela za varnost manjšinskih narodov v deželi, pred vsem Armenecem in drugih kristjanov. Združene države so se izjavile, da soglašajo v tem z Anglijo. Turčija se seveda upira z vsemi silami vsaki zunanji kontroli. Vse kristjane, kolikor jih je še v državi hoče izgnati iz dežele v tujino.

Lord Curson je odredil, da se prekine s posvetovanji za toliko časa, dokler turški zastopniki ne bodo obvezni vseh udeležencev, da so pripravljeni sprejeti te predloge. Ismed paša je odgovoril med drugim: "Za kaj naj se Turčija pridruži ligi narodov, ako pa liga narodov ni drugače kakor čisto angleška organizacija, potom katere Anglija narekuje svojo voljo celemu svetu!"

FRANCIJA OPUSTI OKUPACIJO RUSKEGA OKORŽJA.

Pariz, 15. dec. — Debatiranje, ki je nastalo radi Nemčije, ki je stekala, da ne more plačati predpisane odškodnine, je zopet poleglo. Nemčija se je baje udala in zopet obljubila zaveznikom, da bo plačala. Francija je odstopila od svojih sklepov, da zasede Porensko in tam zapleni vso industrijo.

POROTA V HERRINU.

Marion, Ill. dne 15. dec. — Tragedija, ki se je bila pripetila spomlad v Herrinu se še vedno preiskuje. Sodnijsko postopanje se vrši proti krivcem. Seveda vprašanje je proti katerim krivcem? Proti premogarijem, ki so seveda streljali na skebe. Nihče pa ne vpoštevata faktov, da so ti trpini premogariji bili prisiljeni streljati po ošabnem nastopu tedanjega superintendenta v premogorovniku, ki je baje prvi oddal smrtonosni strel.

Mi nikakor nečemo zagovarjati nasilstva. Nasilstvo se mora kaznovati in ustrahovati s silo. Toda koncem vseh koncev pride vprašanje: kdo je krivprelitje povzročil, kdo je razpihal iskro, da je iz nje zaplamtel plamen osvete in maščevanja. Mi vemo, da ogenj se z vodo pogasi, kakor nasilstvo s silo. Vendar iščemo tistega, ki je požar zanel. Tako bi morale oblasti tudi tu poiskati najprvo tiste, ki so to iskro razpihali v plamen. In ako bi pričela sodnja s takim preiskavanjem smo lahko uverjeni, da bi našli krivce ne v premogarskih vrstah, ampak ravno obratno v vrstah lastnikov dotičnih rudnikov po tistem okrožju, ki so nalašč importirali skebe v Herrin, samo, da se je pričel kraval, ker drugače ga niso mogli zanetiti. Izgovor, da imajo lastniki pravico najemati kogar sami hočejo ne drži v tem slučaju, ker lastniki niso importirali te skebe iz drugega namena, ampak iz škodoželjnosti do premogarjev, ki so leta in leta že garali za te premogarske družbe.

Pa tudi kljub temu stoji dokazi v korist premogarjev samih, ker prvi strel je padel med mirne premogarje iz kompanijske zemlje oddan od kompanijskega superintendenta. Torej dokazi so jasni. Čemu torej še iskati raznih dlak v jajcu? Ali se naj zaračuna vse ubogim premogarjem?

KRATKE NOVICE.

— Bolševiška vlada je izdala ukaz vsem šolam, da se mora otrokom vcepiti v srca, da je Božič in rojstvo Gospodovo navadna bajka. Moderni rdeči napredniaki ne privoščijo deci niti tega neskaljenega božičnega veselja. Delavstvo, ali vidiš, koliko je vredna trditve vaših voditeljev, da socializem nima nič proti veri!!!

— Grčija bo naprosila Zdr. Drž. za posojilo 40 milijonov dolarjev.

— Turčija je popustila nekoliko na angleški ultimatum. Odločno pa se protivi, dati Armencem autonomijo.

— Francoska zbornica bo volila prihodnji mesec glede washingtonskega pakta. Kakor se slutijo, bo Francija pakt odobrila z nekaterimi pridržki.

— V Angleški zbornici ostro napadajo sedanjega ministrskega predsednika Bonar Law-a. Opozicijo vodijo pristaši Asquitha in Lloyd George-a.

— Ovdaba kongresnika Kellera proti generalnemu pravdniku Daughertyju v kateri ga dolži več nepostavnih dejanj in zločinov ni našla pri preiskovalnem odboru zaslobe. Zato bo Keller v novem kongresu pričel z novo akcijo proti Daughertyju.

— V Rockfordu, Ill. so včeraj aretirali starinarskega prekupčevalca in več njegovih uslužbencev. Obdolžen je, da je ogoljufal vlado za 1 milijon dolarjev, ko je kupil od vlade v Camp Grant razne starine.

— Armensko prebivalstvo se je znižalo tekom dveh let, odkar zopet gospodarji turški handžar od 3. milijone na 130 tisoč duš. Tako je poročal Lord Curzon na konferenci v Lozani.

— V gozdu par milj od Gilbertville, Ia., sta bila predvčerajšnjim ubita na mestu dva farmarja. Na nju je padlo drevo, ki sta ga poleg nju spodžagala sodelavca.

— Blizu Eureka, Ill. se je pripetila avtomobilska nesreča. Nathan Cole treovec iz Peoria, se je na polzki poti preobrnil s svojim avtomobilom zatem, ko je zadel v drugega in se je na mestu ubil.

— V Chillicothe, Ill. je od požara uničen skoro celi business block. Škoda se ceni nad \$100.000.

— V Chicago so banditi predvčerajšnjim ustavili denarnega sla Logan Square Trust and Savings Banko in mu vzeli 10 tisoč dolarjev v gotovini in za 35. tisoč v čekih. Včeraj so detektivi tiče zavohali in jih aretirali.

— V Hastings, S. Dak. bodo imeli prihodnji teden perutninsko razstavo. Farmarji že pridno pošiljajo svoje perutninske produkte na razstavo.

— Blizu Welch, W. Va. je skočil s tira tovorni vlak. Pri tej nesreči sta bila ubita dva železničarja.

— V Streetman, Tex. so občani lincali črna Georgea Gay. Črnec je baje priznal, da je napadel mladotletno deklico.

— V Londonu je preminul predvčerajšnjim znani ameriški novelist Irene Osgood.

— St. Louis, Mo. je zadnje soboto obhajalo svojo 100-letnico, odkar se je mesto ustanovilo.

— V Sioux City, Ia. so se pričele širiti črne kozice. Oblasti so zapovedale vsem občinstvu, da se mora javiti vsak zdravnikom za cepljenje koz.

— Bivši predsednik Woodrow Wilson je prenehal s svojo odvetniško pisarno, s katero je bil v zvezi z bivšim državnim tajnikom Colby. Kaj bo sedaj počel javnosti ni znano.

PAŠIČ IZGUBLJA.

Pašičeva turška politika v Jugoslaviji izgublja tla med narodom. Že več časa so v Jugoslaviji brez ministrstva. Kralj Aleksander je poveril sestavo novega ministrstva Pašiču. Toda ni se mu posrečilo, ker so mu demokratije obrnili hrbet in odrekli sodelovanje pri vladi skupaj z liberalci.

Kakor poročajo iz Belgrada bo poveril kralj sestavo novega ministrstva Protiču ali Davidoviču. Ako jo poveri Protiču bo to velik korak naprej k zbolšanju neznošnih razmer v Jugoslaviji, kajti to je nasprotniki veliko serbijanstva in centralizma, čemur je nasprotna vsa dežela.

IJUŽNO AMERIŠKE DRŽAVE BODO IMELE TUDI SVOJO RAZOROŽEVALNO KONFERENCO.

Rio Janeiro, 15. dec. — Po zgledu drugih držav bodo sledile tudi južno ameriške države. Prihodnji mesec v januarju 1923. se bodo sešle v Santiago, Čili, Argentini, Čili, Braziliji, Peru in Panami na razoroževalni konferenci. Na tej konferenci se bo določilo velikost armad teh držav. Vse države so baje sklenile temeljito znižati svoje armade.

Prav lepo, če bo res tako! Razoroževalne konference so prišle tako v modo kakor Pariški ženski klobuki. Ko ga ena prične nositi, ga vsaka hoče. Tako z razoroževalnimi konferencami. Vse države so jo že skoraj imele, a vsaka se na tihem brusí svoje zobe, da bi napadla iz zasede svojo sosedo. Radi razoroževalnih konferenc ne bo še trajnega miru, vsaj ne radi sedanjih, katere imajo vse drugačen namen kakor pa agitirati za ljubí mir.

— Francoski tiger se je ukrcal 13. dec. na parnik Pariz, da ga ponese nazaj v njemu ljubljeno Francijo. Ameriki pa je v slovo zapel, " ... Adijo in zdrava ostani!" Svet pa se klub temu vrta naprej.

— V Clevelandu je bil zadet od fire trucka na ulici bogati kontraktor Henry Watterson. Nesreča ga je doletela, ko je padel iz zavoja njegove žene mali slipper. Watterson je stopil nazaj, da ga pobere in v istem času pridrvi fire truck in ga povozí. Bil je na mestu ubit.

— V Norfolk, Mass. je zgorela famojsna zgodovinska mestna dvorana, ki je bila zgrajena v letu 1797. Zgorelo je tudi več zgodovinskih stvari.

IZ JUGOSLAVIJE.

Roparski napad. Ko se je dne 6. nov. zvečer vozil g. Župnik Marinič iz Majšberga skozi Staro grabo proti Stoprcam, ga je napadel neznan moški, potegnil z voza ter ga oropal denarja. Nato ga je vrgel v globok jarek, kjer so ga vozniki našli, kličočega na pomoč. Gosp. Župnik ima strogo ter se zdravi v ptujski bolnišnici. Ker so roparij v bližini Rogatca še isti večer napadli nekega trgovca, se sumi, da so bili iz Hrvaške.

Izsuševanje močvirij v Jugoslaviji ima v načrtu poljedelsko ministrstvo. Če bi močvirja v naši državi izsušili, bi pridobili v Sloveniji 45 tisoč ha. v Bosni in Hercegovini 113 tisoč ha. v Srbiji 43 tisoč ha. v Banatu 90 tisoč ha. in v Dalmaciji 60 tisoč ha. rodovitne zemlje. Stalo pa bi izsuševanje 600 milijonov dinarjev. Manjkajo še podatki o močvirjih na Hrvaškem in v Slavoniji.

Povodnji. Povodom pozno-jesenskih nalivov so vse vode, ki imajo plitko strugo, prestopile bregove in poplavile sosedno ozemlje. Velik del Ljubljanskega barja se je bil izpremenil v jezero. V Celju in okolici takih poplav že dolgo ne pomnijo ter je škoda, ki jo trpi kmetijstvo, ogromna. Voglajna je prinesla živo kravo, ki so jo ljudje rešili. V Zagrebu je Sava zalila vse ozemlje med Podsusedom in Sveto Nedeljo: voda v strugi je stala 6. t. m. 3.30 m visoko.

Napad na orožnika. Svoičas smo poročali, da je Ankerst Ivan v domačinski okolici silno nevarno ranil orožnika, ki ga je bil prijel. Ankerst je nato pobegnil na Koroško, od tam se je pa te dni vrnil na Gorenjsko, kjer sta ga blizu Brezji ustavila dva orožnika, ko se je peljal s kolesom. Ankerst je hitro potegnil samokres in streljal na orožnika, katerega sta bila oba ranjena. Eden orožnikov je sunil Ankersta v hrbet, toda zločinca se je le posrečilo, da se je odpeljal s kolesom in jo najbrže zopet odkuril čez Ljubelj na Koroško.

Za 14.000 kron opeke je na goljufiv način izvalil neki približno 25-27 let star moški, ki se je predstavil pod napačnim imenom, opekarnarju Alojziju Cominu v Dragi pri Izju.

VAŠ DENAR BO V STAREM KRAJU NAJPREJE, AKO GA POŠLJETE SKOZI BANČNI ODDELEK EDINOSTI!

SAMI SEBI KORISTITE!

Ako pošljete svoje božične pošiljave skozi Bančni Oddelek "Edinosti," ki Vam nudi za ta slučaj posebno nizke cene, ki jih je mogoče ponuditi odjemalcem. Denar dostavimo najbližnjo pošto prejemnikov in sicer to izvrši "LJUDSKA PO SOJILNICA V LJUBLJANI" s katero imamo vrejene posebne zveze. Dostavljenje se vrši hitro in točno. Poskusite enkrat in prepričani smo, da boste zatem vedno pošiljali svoje pošiljke, e skozi naše podjetje. To pa zato, ker pri nas je hitra postrežba, točnost in najnižje kurzne cene, ki jih je mogoče dobiti na borzah.

VČERAJSNE CENE SO BILE:

Jugoslovanskim kronam:		Italijanskim liram:	
500 — kron	\$ 1.95	50 — lir	\$ 3.20
1.000 — kron	\$ 3.70	100 — lir	\$ 5.85
5.000 — kron	\$ 17.50	500 — lir	\$ 28.00
10.000 — kron	\$ 35.00	1000 — lir	\$ 56.00

Pri večjih svotah, ki presegajo svoto dvajset tisoč kron, ali dva tisoč lir damo še posebni popust.

Za pošiljave v dolarjih glejte oglas na drugem mestu v tem listu.

EDINOST

GLASILO SLOVENSKEGA KATOLIŠKEGA DELAVSTVA V AMERIKI.
Izhaja trikrat na teden.

Edinost Publishing Company.

1849 W. 22nd Street,

Telephone: Canal 0098.

Chicago, Ill.

ADVERTISING RATES ON APPLICATION.

Published Three Times a Week by
EDINOST PUBLISHING CO., 1849 West 22nd Street, Chicago, Illinois.

Entered as second-class matter October 11, 1919, at the post office at Chicago, Ill. under the Act of March 3, 1879.

J. M. Trunk:

Ali ga bodo --- Slovana?

"Vzamete lahko, karkoli hočete" — se je začetkom reklo v Parizu, kakor sem omenil. Pa so severni in južni Slovani mislili, da imajo že v žepu lep KORIDOR, ki narodnostno v resnici obstaja. To bi bilo zapadno slovensko polje ozelenelo! Ampak niso mislili na — zvitega Laha! General Bencivenga piše: "Energični nastop Italije je dozdej preprečil nevarnost, da bi se KORIDOR upostavil. Toda nevarnost ni nehala. Italija mora podpreti šibko Avstrijo, da je slovensko morje ne poplavi, in se ne ogroža (?) ostale Evrope v Sredozemskem morju." Uspele je dozdej Italiji, ker smo pač še "zeleni" in šibki, KORIDORA še dolgo ne bo. Ali ga nikoli ne bo? "Nevarnost ni nehala, pravi prestrašeni general. Upajmo in delajmo, da postane nevarnost, od dne do dne silnejša, saj se zelena barva ne bo spremenila v — vodeno.

— Da Lah ne ostaja samo pri strahu, žal da ne. Ne moremo mu odrekati gotove brezozirne energije. V sredstvih ni izbiren, za dano besedo mu ni, odnekaj že je poznal le svoj "sacro egoismo." Preprečil je koridor, v zvezi z Angležem nam vzela Koroško, vtaknil v žep Trst in Gorico, drži v krempljih Reko in noče odnehati v Dalmaciji, dasi sklepa lepe pogodbe. Zakaj vse to? "Ne mine nas groza in večni trepet" — pred Zelenjaki.

Ostal je novi junak — Mussolini, in ustal je novi zaveznik v italijanskem strahu — Turek. Ne precenjavam Mussolinija, niti Turkov.

Med zapadno slovanstvo so zabili mogočen klin: Avstrijo, Mažarsko, Romunsko. Južni Slovani toraj nimajo pričakovati od severnih pomoči, ker so od njih ločeni, sami pa bodo preslabi, tako kulturno Laha. A kljub temu silijo do Sredozemskega morja. Zapadci nočejo prav držati in Jugoslovanski slabotnež, by gosh, noče se samega sebe uničiti, dasi mu na vse mogoče načine porivamo v roke samokres in nam pomagajo pri tem Slovenci, Hrvatje in Srbi sami, ki hočejo vse druge požreti. Zeleno polje se noče razkosati. Da že sega do Jadrana, no, marsikaj je treba požreti, a Istra, Istra, to moramo držati za vsako ceno, ker cna brani nenasitno Slovanstvo, da ne pride do — Sredozemskega morja; čužite Francozi in Angleži, do Sredozemskega morja. Pa je še ena točka, kjer bi "slovensko zeleno polje lahko vdrlo v Sredozemsko morje, namreč skozi Egejsko in skozi Tracijo in morske ožine ob Carigradu. Kako se je Lah oddahnil v Istri, da mu je vstal čisto nepričakovano drug zaveznik — Turk. Zdaj ni več sam, ki pana slovenski strah v Istri, Turek mu je prišel na pomoč, in zdaj sta zasedeni obe točki — Istra in Tracija. "Turcija ima kardinalno funkcijo v Evropi," pravi laški Bencivenga, "in ima pravico do obstanka." Istra je steber in Tracija je steber. Hvala Bogu, da sta dva, ker eden, sam Istra, bi bil prešibek, ker presneto šibki smo mi, ki ga držimo. Zdaj ni več strahu. Zdaj ga bomo — Slovana, saj pridružil se je nam, šibkim, orjak, velikan silni Kemal Paša. Pa, Kemal, drži steber v Traciji! "Padec enega stebra bi zmajal tudi drugi steber," pravim jaz laški general. Da je padel v Traciji še močnejši steber — Anglež, to je za Laha kisle grozdje, in kar je baje za Turkom zopet ta zelena, ruska barva, se je treba za vsak slučaj prekrbeti. Zato pa Lah velikodušno odpira vsaj Srbom "naravni izhod na Solun," malo luknjico, skozi katero lahko malo pokrkucajo vsaj na Egejsko morje, ne dalje, in "ker tudi Bolgari spadajo k tisti veliki slovenski družini," bo Laška dala jim lahko dokaz svojega prijateljstva, da jim pomaga odpreti enako luknjico, kakor Srbom, ne Jugoslovanom, pri Delegaču, pa bogami ne dalje.

Kako bo? Ali bodo stebri držali? Pa menda ja niso Rusi postavili steber v Traciji in tam brcnili iz ožin angleškega pajka?? In čez ušesa rdeči Rusi so vendarle tudi zeleni! Ali stoji steber ob Traciji res proti "zeleni nevarnosti? Lahu se svita, da je ta steber postavil Rus, a tolaži se, da Turek Rusa, Slovana, spodrine, ker "Slovani in Turki pripadajo dvem različnim plemenom in omikam," toraj ne more biti med njima trajne zveze in prijateljstva. Tako sodim tudi jaz. Vprašanje je samo, ali se bo orjaški, dasi še bolni Rus res dal spodriniti od zdaj tako mogočnega, a v resnici prav slabega Turka? Kaj, če pade steber v Traciji? "Padec enega stebra bo zmajal tudi drugega" pravi Bencivenga, in drugi je — Istra!

Ampak imajo zeleni Slovani kaj poguma? Jaz sem trdno prepričan, da bo časoma zeleno, neizmerno slovensko polje še bolj ozelenelo, da pride to polje do Sredozemskega in še kakega drugega morja.

Pozdravljajo Slovanu okna in vrata — pustijo mu končno le malo špranj. Zato jim to jim je žal. Ni nevarnosti, da bi se gospodar, Slovan, v zaprti hiši začudil. Slab je in neprijetno mu je v zaduhli hiši, a utrl ne bo. Nasprotno. Prav nepredno že ropoče in trka na zaklenjena vrata. Prešlo bo še nekaj časa, in strah pred ropotujočim nadležnejšem še ni velik. A strah je tu, in to enkrat zadostuje. Italijanski general si dela korajžo in pravi, da pritisk Slovanstva na morje še ni prevelik, ker je Rusija oslabela, ker so med sever in jug zagnali močan klin in se posamezna slovanska plemena niso še zadostno zblížala, oziroma zliila druga v drugo."

Ali slišite, Slovani, kaj vam pove strah vašega sovražnika? Okrepčajte Rusijo. To morda ni v Vaših močeh, rane se celijo počasi. A da se zblížate, da se strnete v mogočno slovensko črto, to je vam mogoče. Naj ne trka vsak plemenček na svoja prsa, potrka naj pa na mogočno slovensko prsa, in sovragu tako neprijetno ropotanje bo postalo, kakor grom morja, luč zelenih polj, tresk slovanskih mas. Ako se vrata do morja ne odprejo zlepa, jih bo Slovan odprl s silo, podrl, ker ni je sile pod rebrom, ki bi potem ga — Slovana!

Mr. Nikolaj Gonner.

V predzadnji številki prinesla je "Edinost" žalostno vest, da se je v Dubuque, Ia., ponesrečil urednik in lastnik prvega in edinega katoliškega dnevnika v angleškem jeziku v Ameriki The Daly American Tribune, Mr. Gonner se je peljal z avtomobilom, ki se je zvrnil in ga ubil.

S smrtjo Mr. Gonnerja je katoliško ameriško časopisje izgubilo silno veliko. Ta mož — sam navdušen in praktičen katoličan — je videl in čutil potrebo katoliškega dnevnika v angleškem jeziku, kakor mnogo drugih katoliških navdušenih naših velemož po celi Ameriki. "Dvajset milijonov katolikov pa ne zmoremo enega katoliškega dnevnika v angleškem jeziku!" je klical pogosto pri raznih prilikah, ko je nastopal kot javni govornik. Zadnjič je nastopil z vso energijo za to idejo v Chicago pri ustanovitvi National Catholic Laymen's Councila. Tam smo ga čuli zadnjič, ko je nastopil s tolikim navdušenjem, za to idejo, da so mu vsi zastopniki burno ploskali in pritrjevali. Bili so tam tudi nekateri ozkosrčni katoliki, ki so bili proti tej misli, češ, da je neizpeljava, ker ima skoraj vsaka škofija že svoje škofijsko glasilo in je teritorij prevelik, da bi ga en list mogel obvladati. Toda takoj je bil mož na nogah in jim tako krepko odgovoril, da mu nihče ni mogel več oporekati. Nastopil je zlasti proti ozkosrčni "politiki vaškega korita," proti ozkosrčni politiki posameznih mest in škofij. "Ako smo katoliki v tako velikem času res tako majhni, da nam je ozkosrčna lokalna ambicija več, kakor pa celokupno katoliško vprašanje vseh Združenih držav, potem pojdemo raje v kot in pustimo naj nasprotniki zavladajo!" je rekel. In res kmalu, nekoliko mesecev potem je že izšla prva številka prvega katoliškega dnevnika The Daily American Tribune na veliko veselje vseh pravih in navdušenih katolikov Združenih držav.

Ves čas, od kar je bil ta mož urednik in vodja lista je bil list v resnici idealno lepo in pravilno urejevan. Znal je v vsakem vprašanju zavzeti tako korektno katoliško stališče, da ga je vsakdo moral odobravati. Posebno se je list odlikoval v katoliškem duhu, duhu katoliškega radikalizma. V vsakem vprašanju, v vsakem poročilu je znal zavzeti popolnoma strogo katoliško stališče in vse potem iz tega stališča presodil, pohvalil, odobril ali pa obsodil. Ta odločnost v veri mu je pa nakopala tudi dovolj nasprotnikov. Celu v duhovskih krogih je našel može, ki so ga obsodili kot katoliškega radikalca in mu nasprotovali. Toda tudi to ga ni ustrašilo. Kot mož je šel dalje nevstrašeno.

Zanimivo je, kako je izpeljal idejo za katoliški dnevnik.

Ker je vedel, da je za dnevnik kakor za vojsko potrebno samo treh stvari: Prvič denarja, drugič denarja in tretjič denarja, je najprej razposlal na stotisoče cirkularjev med duhovnike in katoliške lajike in jih pozivljaj, da se zavežejo plačati \$8.00 letne naročnine, ako se dnevnik ustanovi.

"Ako se bo deset tisoč oseb priglasilo, da je pripravljenih naprej plačati to svoto kot letno naročnino, bom pa začel." In res ni vzelo pol leta, ko jih je dobil, kakor nam je sam osebno povedal, in sicer še veliko več kot toliko. Pri 20 milijonih je to lažje mogoče, kakor na pr. med nami.

Sedaj je ta mož med mrtvimi. Velikanska izguba! Sicer je prevzel celo vodstvo podjetja njegov brat, vendar bojimo se, da Mr. Gonnerja le ni in ga ne bo več! Sedaj še le bodo ameriški katoliki angleškega jezika spoznali, kaj so imeli v tem možu in kako velikansko dobro delo je storil na svojem narodu in na svoji cerkvi, ko ji je preskrbel ta list. Gotovo mu je Bog že plačal to veliko in navdušeno delo za razširjenje njegovega kraljestva, pred vsem pa v obrambo njegove svete cerkve na zemlji. Delo njegovo tukaj na zemlji bo pa ostalo in rodilo še dolga leta stoteren sad. Njegov krasen zgled bo pa našel gotovo veliko posnemovalcev, ker bo gotovo marsikoga navdušil za vzvišeno delo za katoliški tisk, ker to delo bo na vse zadnje povsodi moralo preiti na lajike. Je vse zastoj. Časi so tukaj, ko bo katoliško lajštvo moralo sprejeti boj za svojo stvar samo in ga samo voditi in samo izbojevati. Tudi med nami Slovenci bo prišlo na isto. Žalostno je, da je tako, vendar ne da se pomagati!

Zato naj veliki duh tega moža živi!

Njegovi duši pa: Naj sveti večna luč in naj počiva v miru!

IZ SLOVENSKEGA NASELJENIN.

Indianapolis, Ind. — Iako redki so dopisi iz naše naselbine, zato sem se namenil jaz nekoliko opisati tukajšne razmere. Glede delavskih razmer ne bom mnogo pisal, ker niso ravno najboljše pa tudi ne ravno slabe. Z delom je srednja reč, namreč delamo toliko, da se preživimo, na kaj drugega pa v sedanjih časih in pod temi razmerami ne moremo misliti.

Od 3. pa do 6. decembra smo imeli v naši cerkvi presv. Trojice tridnevno ali 40-urno pobožnost. Vodili so jo pred. g. Dr. Hugo Bren O. F. M. urednik Ave Maria iz Chicago. Pred. g. je goreč in izvrsten pridigar. Mnogokrat smo že slišali o njegovih vrlinah v govorništvu in te dni smo ga pa imeli priliko slišati sami. Reči moram, da tako prepričevalnega govornika še nisem slišal v Ameriki.

Preč. g. se vsi najlepše zahvaljujemo za njihov trud, ki so ga imeli z nami te dni, ko se je obhajalo tridnevno v naši cerkvi. Dal Bog da bi nas v prihodnjem zopet obiskali.

Malo pred tridnevno se je v naši naselbini mudil tudi Vaš potovalni zastopnik Mr. Leo Mladich. On je izvrsten agitator za katoliški tisk. Dosegel je vspehe v naši naselbini, ki bi jih ne bil nihče drugi. Da njegova dva obiska naše naselbine sta zelo razširila Vaše liste. Z Vašimi listi so čitatelji sedaj jako zadovoljni, ker prinašajo veliko zanimivih novic ter podučnih člankov. Le krepko tako naprej in narod se bo še v večji meri pridruževal Vašim idejam in Vašemu cenjenemu podjetju.

Pozdravljam vse čitatele in na-

ročnike Edinosti in jim želim vesele praznike in srečno Novo leto. Listu pa želim, da bi v prihodnjem letu prišel v vsako slovensko hišo v Ameriki.

Naročnik.

Eveleth, Minn. — Nič preveč vselega nimam za poročati. Pred par dnevi se je ponesrečil s svojim tovornim avtomobilom Mr. A. Nemanic. Žnim so se peljale dve njegove hčerke. Bili so na potu iz location Carlson. Ko so dospeli nad rov Spruce je istočasno se završila razstrelba v rovu in vrgla velik težak kamen v predno šipo avtomobila. Kosci stekla so obrezali po obrazu vse tri, očeta in hčerke. Tako nesreča nikdar ne miruje in človek ne ve ne dneva ne ure, kdaj ga doleti. Poročevalec.

Oglesby, Ill. — V Prosveti sem čital zapisnik o delitvi milijondolarskega fonda, da je dobil Proletarec \$3.000 in drugi, ki se klatijo okoli tega fonda mastne plače. Za svojo svoto mi ni nič, ako tudi sem prispeval par dolarjev v ta namen, ampak ogorčen pa sem do kraja nad tadanji lažnjivci v Chicago, ki so nas nafarijali, da gre denar za sirote in zaslužene Slovence na Primorskem.

Ko sem se lansko leto naročil na Edinost sem bil parkrat jezen na Vaš list, ko ste voditeljem slovenskih socialistov predbacivali razne stvari. Mislim sem, kakor sem se naučil od teh mož, ki so dotodaj nam pošiljali Prosveto in Proletarca, da so duhovniki nevoščljivi posvetnim narodnim voditeljem in da jih bičate radi tega. Toda danes so se mi odprle oči, da vidim zakaj ste jih. Sedaj pa vam kličem, še veliko premalo jih, ti ljudje ne zaslužijo drugega, kakor poštenega krampa. Pod-

krinko, da nabirajo za narodne sirote so fehtali tiste dni denar od ubogih delavcev. Sedaj ga pa delijo, kakor, da bi bil to njih denar.

Vse meje strpnosti pa presega to, ko so dobili na zborovanju prošnje, da bi se kaj darovalo lačnim in od stavke popolnoma izčrpanim rudarjem po West Virginiji in Pennsylvaniji, pa so to prošnjo trdosrečno zavrželi, a denar pa delili med se. Torej ubogi premogarji, ki so svojim ustam utrgovali, da so darovali za milijonski fond, sedaj niso vredni, da bi se jim dalo, kako podporo, da bi vsaj doječe matere kupile kak "pint" mleka za svoje dojenčke. Ampak v pričo tega procesa brezsrčno bašejo plen v svoje nikdar site malhe.

Mogoče bo to pomagalo, da bodo zaslepljeni, ki so jim dosedaj sledili izprevideli, kako globoko so bili zaslepljeni, ko so sledili tem narodnim izkoriščevalcem. Lansko leto pravim, sem bil parkrat ogorčen našim listom Edinostjo, ko ste notri imenovali zaslepljene tiste, ki sledijo tem voditeljem. Toda danes javno priznam, da sem bil velik zaslepljenec, ko sem jim sledil! In taki so vsi, ki jim se slede, ki še verujejo, kar trobijo v svet ti klavirtezi iz Lawndale. Pa tudi ti, ki jim danes slepo slede in verujejo, kakor trobijo po svojih rdečih listih, kakor je Prosveta in Proletarec, bodo nekega dne izpregledali. Ljudje, kakor so na Lawndale, ne bodo nehali še izkoriščati zaslepljene mase. V oblasti imajo še eno veliko korito, ki se ga bodo lotili, ako jim ne pričemo dobro gledati pod roko. Tega mišljenja pa nisem samo jaz, ampak že skoro splošno slovenska javnost vsaj okoli nas.

Ta dopis bi bil poslal v glasilo Prosveto, pa vem, da bi bilo moje pisanje zastoj. Slišal sem, da imajo tam velik koš in da prav radi, kar ni njim po godu stlačijo v nje. Tako se godi vsem dopisom pravijo, ki so naperjeni proti njihovem delovanju. Zato ga pošiljam vam, ki vem, da ga boste objavili.

Vsem čitateljem Edinosti voščim vesele božične praznike in srečno in veselo Novo leto.

Čitatelj Edinosti.

Kansas City, Kans. — Cenjeno uredništvo Edinosti: — Prosim dovolite tudi meni malo prostora v vašem listu za par vrstic. O delavskih razmerah se ni za pohvalno izraziti, kadar bodo kaj boljše, kakor so sedaj, bom to storil drugič.

Predvsem se moramo zahvaliti vašemu Bančnemu Oddelku, skozi katerega sem poslal zadnji mesec precejšno svoto denarja. Denar je došel na svoje mesto tako hitro, kakor še nikoli preje ne, ko sem ga pošiljal skozi druge tvrde. Čez dva tedna je bil poslan denar dostavljen moji ženi. Danes je ravno pet tednov od tedaj, pa imam že nazaj pismo od doma, da so denar v lepem redu prejeli od Ljudske posojilnice iz Ljubljane na svoj dom. Prilagam vam za poslati zopet nekaj, kar pošljite na priloženi naslov mojega brata.

Vsem rojakom pa prav toplo priporočam za pošiljanje denarja v stari kraj Bančni Oddelek Edinosti, ki računa za pošiljanje tudi najnižje cene.

Obenem naročam tudi, da pričnete pošiljati redno list Edinost moji ženi v staro domovino. Za naročnino prilagam tu \$4.25, 75c. je več, za te pa prosim pošljite ji tudi en Vaš letošnji koledar Ave Maria, ki je letos jako zanimiv in lep.

Voščim vam vesele praznike in srečno in uspešno Novo leto.

SRŠEN.

Železnikarjev Martinček je zopet enkrat prilezel iz luknjice na dan. Mraz ga je pa menda zelo prevzel, ker dela že javno spoved. Morda misli, da ga bo Zvonko odvezal. Vkljub temu, da je že precej star, se vendar ni še prav nič poboljšal. Laže še vedno tako, kakor takrat, ko je v šoli hlače trgjal. Nekdaj je letal za kravami, da jim je obehal zvonec na rep, zdaj pa leta z orožjem za ženskami, da ga potem morajo z metlami poditi. Nekdaj je duhovnikov kradel drevesca, zdaj pa dobro ime. Kar se je Martinček naučil, to Martin zna!

UTRINKI.

Veliko dobrih ljudi, inata tudi veliko slabih lastnosti.

Veliko deklet, zlasti postarane se prav resno kesajo, da so se kdaj naučile izgovoriti besedo "ne."

Čas ni vedno denar možu, ki ne vodi "businessa."

Velik mož včasih predstavlja v duhu in dejanjih zelo majhnega državljanca.

PAŠIČ IN JUGOSLAVIJA.

Velike in krasne sanje smo imeli, ko smo se za časa svetovne vojske borili, delali in žrtvovali za narodno svobodo vse Jugoslavije in za narodno edinstvo vseh treh jugoslovanskih plemen. In ako bi se te sanje uresničile, kar bi se bile tako lahko, kako krasna država, naša nova domovina, bi se bila ustvarila na jugu, država, ki bi bila uzor držav, srečna in bogata domovina srečnih in bogatih državljanov bratov.

Ko bi ne bilo samo enega moža v najusodnejšem trenutku v Jugoslaviji, pa bi se bilo vse izpeljalo.

Ze za časa vojske, za časa tega dela, smo opazili kmalu, da v Srbiji nekaj ni prav, da tam nekdo štrečno meša po svoje, drugače pojmuje narodno ujedinjenje in narodno svobodo. In to je bil Pašič. Ze takrat se nam je začela vzbujati sumnja, da ne bo šlo vse tako gladko. Posebno nam je odprla oči neka Jugoslovanska Matica, ki se je ustanovila v New Yorku, kjer smo začutili vpliv tega moža tudi v Ameriki.

Danes vemo, da je bila slutnja upravičena. Vseh homatij doma je kriv ravno ta nesrečni politik. Centralizem in velika Srbija sta bila glavno ideala tega moža in sicer na škodo Slovencev in Hrvatov. Na ljubo tej ideji je prodal naš slovenski ladan Italiji, na ljubo tej protinarodni in protidržavni ideji tega moža stotisoče Jugoslovancev stoka in strašni sužnosti grtega polentaria, na ljubo tej ideji tega moža so Slovenci izgubili Koroško, na ljubo tega moža vladajo z brezobzirnostjo brezsrčnih advokatov v Sloveniji liberalci, ki so se prodali temu možu na milijone narodovega denarja, na ljubo temu možu je danes razbita narodna edinstvo vseh treh plemen, so Hrvacije razbiti, je Dalmacija uničena, je Reka italijanska, je Slovenija razmesarijena itd., itd. brez konca.

Ta mož je dobil te dni nalog, da sestavi novo ministrstvo, toda — ponesrečilo se mu je. Izgubil je svoje kupljene izdajalske prijatelje.

Vsak zaveden Jugoslovane, ki ljubijo svojo domovino, ki želi, da bi se v okviru Jugoslavije res razvila krasna nova država srečnih narodov, se veseli tega. Ne bo morda še takoj padel ta mož, ne bo še padel sistem, katerega je uvedel v državo. Vendar zveseliti se pa mora tega vsakdo, kot znamenje začetka konca. — t. i. začetka novega upanja.

Casniki poročajo, da bo sedaj kralji poveril to nalogo Protiču. To je še veselejše znamenje, kajti Pro-

tič je mož, pravi Jugoslovane, ne srbski šovinist, mož širokega, pred vsem pa modernega demokratskega obzorja.

O, da, saj vremena Kranjcem bodo se zjasnila. Le ne obupati, Jugoslovane misli počasi — vendar trezno in dosledno in bo pometel počasi po svoji hiši.

EKSPLOZIJE V PREGOVNIKIH.

New York. — Z ozirom na nedavne pogoste nezgode v premogovnikih, je H. Foster Bain, ravnatelj federalnega rudniškega urada (U. S. Bureau of Mines) spisal članek iz katerega posnemamo:

Ni še minulo tri mesece, kar se je po petmesečni stávki začelo zopet izkopalavati premog, pa smo imeli v tem času že šest eksplozij v bituminoznih premogovnikih; 185 mož je pri tem poginilo in čez 150 jih je bilo poškodovanih. Število in silovitost teh eksplozij narašča, in minoli mesec je bil najhujši izmed vseh. Premogarska industrija ni trpela že mnogo let takih velikih nezdod.

Zakaj so bile pripetile te eksplozije? Ali so bile čisto slučajne, ali pa take, ki so se dale preprečiti? Ali bo še takih eksplozij? Tako so vprašanja, ki se stavijo na rudniški urad. Preiskave, ki se sedaj vršijo, bodo dognale vzrok eksplozije? ali preiskave same ne bodo dale nikakega zagotovila, da se take nezgode ne ponovijo več. Treba pred vsem izučiti se iz nesreče in obratiti vsako mogočo pažnjo na preprečitev enakih nezdod.

V očigled velikemu povpraševanju po premogu tekem zimske dobe in nedostatku rezervnih zalog premoga, skrčenih tekem minole stavke, so se upravitelji premogovnikov seveda prizadevali, da se izkopa čim več premoga. Večja aktivnost v vsaki industriji pa naravno poveča nevarnost nezdod. Po zimi je risk v premogarski industriji vedno večji, in to je brzkonc tudi vplivalo. Dolga stavka ima za posledico neko zmanjšanje morale v premogarski industriji, kar se pojavlja v smeri manjše pažnje. Drugi činitelj je sprememba premogovniškega o-sobja po stavki in premaknjenje premogarjev v naselbine, kjer niso še večji nevarnostim, in marsikje primanikuje one discipline, ki je bistveno potrebna za uspešen boj proti nezdodam.

V očigled vsem tem činiteljem, ki povečujejo risk, je nuina dolžnost vsakega operatorja in vsakega premogarja, da osredotočijo svojo paž-

njo na preprečitev nezdod. Ako se to ne zgodi, bomo imeli še več takih nezdod in še več ljudskih žrtve.

Znižanje morale na strani posameznih premogarjev se daje sklepati iz dejstva, da se opaža presenetljivo povečanje nezdod, povzročenih vsled vdrtja stropa ali ustja premoga na premogarjevo lice. Preprečitev takih nezdod je skoraj popolnoma v rokah posameznega delavca. V slučaju eksplozije pa je odgovornost splošna, začeni od posameznika, katerega dejanje ali nehanje je neposreden vzrok nezgode, pa gor do lastnika, ki dovoljuje, da se razvijejo take razmere v premogovniku, katere omogočajo, da se lokalna eksplozija raztegne v splošno eksplozijo po vsem premogovniku. Poedini delavec utegne vneti plin, ako kadi ali odpre varnostno svetilko, ali pa utegne povzročiti eksplozijo potom nevarne razstrelbe; da se pa take lokalne eksplozije raznesejo po vsem premogovniku in vničijo tako mnogo življenj, je vedno pripisati prisotnosti ogljenega prahu (coal dust). Preiskave pa, ki jih je Bureau of Mines vodil čez deset let so brezdvomno dokazale, da je mogoče preprečiti razširjenje eksplozije vsled ogljenega prahu. Odgovornost za to je popolnoma na strani premogovniške uprave.

Dasi se je že preko sto let razpravljalo o mogočnosti, da utegnejo velike eksplozije nastati vsled ogljenega prahu, vendar za časa, ko je Bureau of Mines začel svoje znanstvene preiskave, je malo ljudi v premogovniški obrti, zlasti v Ameriki, verjelo, da ogleni prah more eksplodirati. Mislilo se je, da je oglikovodjik (firedamp) oziroma, da so drugi neznani plini odgovorni za eksplozije v bituminoznih premogovnikih.

Kakor so premogovniki naraščali v številu, obsegu in globočini, tako so eksplozije postajale čim dalje pogostejše. Končno se je l. 1906. pripetila ogromna nesreča v premogovniku pri Courrieres na Francoskem, kjer je 1.100 ljudi poginilo; naslednje leto pa smo imeli v Ameriki eksplozijo v Monongah, West Virgi-

nia, kjer je 361 ljudi poginilo, in v Darr, Pennsylvania, ki je ubila 230 ljudi. Te dve nezgodi sta povzročili, da je Kongres odredil preiskavo o vzrokih eksplozij v premogovnikih. Pokoini Dr. Joseph A. Holmes, ki je bil prvi ravnatelj federalnega rudniškega urada, je vodil to preiskavo. V svrhu eksperimentov je rudniška oblast najela premogovniško zemljišče in tu začela kopati jamo; ta vladni eksperimentalni premogovnik se nahaja pri Bruceton, Penna. in je že 11 let v obratu. Umetno povzročene eksplozije in drugi eksperimenti so tu dokazali nepoporečno, da je ogleni prah sam na sebi močno razstrelivo in da je v njem najti razlog, zakaj se začetna eksplozija razprostre po vsem premogovniku.

Obenem se je začelo preučevati, kako naj se prepreči razprostiranje manjše začetne eksplozije. Našla sta se dva uspešna načina. Prvi način obstaja v tem, da se prah do-dobra zmooi, tako da ne ostane nikakega suhega prahu v premogovniku in prah postane blato. S tem je odstranjena nevarnost, da bi se ogleni prah zavalil v zrak vsled kakega pretresa. Ravno ti viseči oblaki ogljenega prahu tvorijo nevarnost, kajti dovoljujejo, da plamen skoči od praška do praška, kar — ako se bliskoma vrši — postane raz-sežna eksplozija. Druga metoda obstoja v tem, da se ogleni prah poš-kropi z kamenim ali apnenim prahom ali drugim nevetljivim prahom, tako da eksplozija ne more preskočiti od praška do praška, tudi če razstrelba ali trčenje vozov to-liko razstrese zrak, da se privzdigne oblak prahu.

Obe metodi sta uspešni. Zmočenie prahu v blato ima le to težkočo, da ga je treba ponavljati vsak dan in to prav do dobra, ako naj bo uspešno. Druga metoda je po zakonu predpi-sana na Angleškem, kjer imajo ne-varen prah. Ker se kameni prah ne shlapi, ni treba poškopiti z njim ogleni prah tako pogostoma kot z vodo.

Mnogo stvari bi se lahko storilo, da se zmanjša količina ogljenega prahu, ali nemogoče je preprečiti njegovo ustvarjenje v bituminoznih premogovnikih. Ze mala količina prahu pa zadostuje, da se eksplozija raznese.

Umestno je tudi opozarjati pre-mogarje in upravitelje na posebne nevarnosti zimske sezone. Poleti je zrak v premogovnikih poln vlage in ogljeni prah postane vlažen ali me-ker, ali z bolj mrzlim in suhim zrakom v jeseni in zimi vlaga hitro izhlapi. Ako je prah tako suh, zadostuje, da se na kakem koncu vname malo plina (fire-damp), da se pod-kop razstrelji ali da se kje zaiskri v električnem kablu, pa se ogljeni prah vname in se eksplozija raz-prostre po vsem premogovniku, dokler je kaj prahu. Pred valom eksplozije nastane silen zračni val, ki privzdigne ogleni prah in s tem preskrbuje snov za razmah eksplo-zije. Po eksploziji pa nastanejo og-likokisikovi plini, takozvana zaduha-lapa (after-damp); ti plini so strupeni in zadušljivi in ubijajo tu-di tam, kamor plamen in sila eksplo-zije ni prodrla.

Dg sedanjih velikih nezdod je stalno pojemanje eksplozij naprav-ljalo vtis, da nevarnost iz tega vira je že minila. Od l. 1901. do 1910. je bilo 106 večjih eksplozij (pri kate-rih je vsaj petero ljudi poginilo) in 3.206 ljudi je bilo pri tem ubitih. Po preiskavah o eksplozijah s strani rudniškega urada, ki so začele l. 1911., je število eksplozij stalno po-jemalo. V desetletju 1911.—1920. je bilo le 75 takih večjih eksplozij in 2.057 smrti, dasi se je število pre-mogarjev in produkcija premoga med tem skoraj podvojila. Zlasti u-godno je bilo pojemanje nezdod v zadnjih štirih letih. To kaže, da so sedanje velike nesreče posledica po-manjkanja pažnje.

Neko gotovo število nezdod radi nevarnosti premogarske obrti je ved-no pričakovati, kakor na pr. vsled usutja stropa; sedanje visoko števi-lo teh nezdod pa je izven vsakega razmerja. Kar se pa tiče velikih eks-plozij, one ne spadajo med normal-

(Dalje na 4. strani.)

NAJVEČJA SLOVENSKA BANKA

v Ameriki je v Clevelandu, O. kajti v dobrih dveh letih svojega obstanka izka-zuje nad

DVA MILJONA DOLARJEV PREGOZENJA.

Malo je bank v Ameriki, katerih rast bi bila povprečno po milijon dolarjev na leto.

POPOLNA VARNOST VLOŽENEGA DENARJA

je poglavitni vzrok, da je postala naša Slovenska banka v tako kratkem času največji denarni zavod nove domovine. In kar je glavno: ustanovili so jo naši ljudje z našim denarjem. Vodstvo in vsa uprava je zopet v rokah naših ljudi.

POPOLNO NADZORSTVO VSEGA VLOŽENEGA DENARJA

naš banko ima država, potem posebni izvedenci in pa bančni direktorij, ki sestoji iz enainvajsetih članov direktorija in šestih svetovalcev. Med njimi najdete sama naša imena, poznane in zaupanja vredne može. Zato nalagajo v tem domačem denarnem zavodu naše

JEDNOTE, ZVEZE IN POSAMEZNIKI

iz vseh krajev naše nove domovine. Med vložniki je država sama, County, šole, knjižnice, mesta itd. Pomnite, da naša banka obrestuje vse vloge po

4% OD DNEVA VLOGE DO DNEVA DVIGA.

Denar prinesite lahko osebno, če stanujete v bližini, ali pa ga pošljite po pošti in sicer z money ordrom, draftom ali čekom. Z obratno pošto prejmete hranilno knjižico, na katero zopet lahko dvignete svoj denar, kadar ga rabite.

POŠILJA DENAR NA VSE STRANI SVETA

in sicer po dnevnem kurzu, kakor je denar na svetovnem trgu, tako ga dobite vi. V zvezi je z najboljšimi denarnimi zavodi starega kraja in garantira vsa-ko pošiljatev z vsem svojim premoženjem.

NAJBOLJŠE IN NAJVARNEJŠE

je vselej tam, kjer je naše. Ako zaupate denar naši Slovenski Banki, potem ste lahko brez vse skrbi zanj. Obrnite se osebno ali pa pišite na

THE NORTH AMERICAN BANKING & SAVING CO.

St. Clair & 62nd St.

Cleveland, O.

N A Z N A N I L O !

Rojakom, Slovincem naznanjam, da sem prevzel trgo-vino s cigarami, cigaretami, tobakom in sladoledom. Rojaki bodo pri meni vedno našli najboljše cigare, cigarete, tobak in sladoleđ.

Vsem rojakom, Slovincem in Hrvatom se prav toplo pri-poročam v naklonjenost.

ANTON PALČIČ

16217 Waterloo Road. Collinwood, Ohio.

Dolžnost Slovencev v Chicagi

je, da dajo svoje perilo oprati v SLOVENSKO PRALNICO "LAUNDRIJO." Ne podpirajte več tujcev, ko imate v svoji sredi svojega lastnega rojaka, ki vodi to obrt. Kadar imate pripravljeno svoje perilo, pokličite na telefon, da pride na Vaš dom voz Slovenske pralnice. Mi peremo oblačila in vse, kar je za prati. Čistimo obleke "Dry cleaning," čistimo karpete, za-veze in sploh vse, kar se da čistiti. Kadar imate kaj za prati, čistiti, ne pozabite na naše ime. Pokličite nas po telefonu.

SOUTH—WEST LAUNDRY CO.

Wet and Dry Wash

JOHN ČERNOVICH, lastnik.

255 W. 31st Street, CHICAGO, ILL.

Telephone: Yards 5893.

POZOR! NOVA GOSTILNA POZOR!

Cenjenemu slovenskemu in hrvatskemu občinstvu nazna-njam, da sem pričel gostilniško obrt. Vsem Slovincem in Hr-vatom se najtopleje priporočam za obilni poset. Pri meni bodo na razpolago vedno najfinejše smodke, cigarete in tobak. Po-leg izbornih mehkih pijač itd. bo pri meni tudi vedno na raz-polago fini prigriček za cenjene goste.

LOUIS MAJČEN

Slovenski gostilničar

436 West 29th Street, Chicago, Ill.

ZADNJA PRAVDA.

ROMAN

Spisal češki J. S. Baar.
Poslovenil Vojteh Hybašek.

"Adam mi brani svobodno nositi vodo iz vodnjaka —"

"Kaj pa delaš, Adam?" je karal očetovsko župan. "Voda je dar božji, ki ga ne odrekamo niti najhujšemu sovražniku; žejne napajati je čelo usmiljenja!"

"Ne odrekam je Martinu," se je branil Adam, "vem, da je voda v vodnjaku za vse, toda vrtec je moj in tega branim. Naj zapira za seboj, naj ne pušča perutnine na vrt, pa ne bom niti znil."

"Prav ima Adam," je menil Konrad.

"Prav ima Martin," je menil Bolf.

"Oba imata prav," je odločil župan Šepl, "in zato ukažem, naj Adam odstrani ključavnico z vrat, Martin pa in vsak, kdor pojde po vodo, naj zapira duri za seboj!"

Za vrati je poslušala Manca. Željno je pričakovala, kaj bo odgovoril Martin, toda ta je molčal kot grob in se očitno vdajal . . .

"Nikdar tam ni bilo vrta, šele sedaj so si ga naredili in ga ogradili s plotom. Kdor je naredil vrata, ta naj jih tudi zapira," se je vmešala smelo Manca v uradne posle.

"Mana, molči!" se je zadržal nad njo Martin, katerega je bilo sicer sram žene; vendar pa je čutil v njenih besedah ojačenje.

"Da bi zapiral za seboj, za to se ne zavežem," je rekel nato Martin; — "voda mora biti svobodno dostopna; naj torej Adam opusti vrt."

"Na mojem mi ne sme nihče ukazovati! Če bom hotel, ne le vrtec, ampak kar kapelo postavim nad studencem, kakor je pri Dobri Vodi. Rad bi vedel, kdo mi more prepovedati!" je ostro odgovarjal Adam.

"Res, res," je pritrdila soglasno mestna gosposka s stražnikom vred.

"Kakor sem rekel, — sem rekel, ogled je končan," je odločil Šepl; "hodite si po vodo, samo zapirajte za seboj," je še naročil Martinu.

"In to ste komisija? Cunje ste, da boste vedeli," je kričala Manca in tako žalila trške zastopnike. "Tega ne bomo pustili kar tako, gnali bomo to reč višje, — komisija iz mesta mora sem in potem se pokaže, kje je pravica."

"Mana, ti si jezična ženska," je karal župan Manco; "naredi pa po svoje, če nočeš ubogati. — Pojdimo, sosedje; z Bogom!"

"Adam, odnehaj," je govoril mirno, skoraj proseče Martin, "žal vam bo, zahteval bom komisijo iz mesta."

Za vrati je poslušala tudi Dodlička in se tresla od strahu, da bo mehki mož odnehal.

"Tožite, kjer hočete," je začela tedaj tudi ona, "dvorišče je naše, voda naša, vrt naš, in vi nam nimate pravice ukazovati; Adam, ne vda se!"

"Kaj, ti mi boš grozil?" se je raztogotil Adam. "Da boš vedel, sedaj pa prav nalašč ne odneham in ne odneham, ko bi me tudi glavo stalo."

"Ne govori več z njima in pojdi domov," je klicala Manca svojega moža, "gospoda od sodnije jim bo že povedala, koliko je ura bila."

"Sodnija je za vse, ne samo za vaju," je zavpila še Dodlička na sva-kinjo in vlekla Adama domov.

Tako sta si vrgla brata karte drug pred drugega. Ključavnica je ostala na vratih, a drugi dan je hitel Martin v Domažlice k sodišču. Martin je pripovedoval, sodnik je nekaj časa poslušal, a slednjič nevoljno rekel:

"Nimam časa, da bi poslušal vaša pripovedovanja, pojdite k odvetniku in vložite tožbo radi motenja posestva."

"O, advokat! To ti je gospod, veliko bolj postrežljiv nego sodnik," je hvalil potem Martin doma in razlagal Mancu, kako ga je advokat prijazno pozdravil, posadil na mehko, ga pozorno poslušal, po vsem natančno povpraševal, na zvonček udaril, in kako je takoj prihitel pisar. Advokat mu je narekoval tožbo v pero, ostro tožbo, da je Martinovo srce kar poskakovalo od veselja, ko je podpisal tožbo in odvetniku pooblastilo.

"Pritisnil bom Adama, stroškov mu nasekam, da se mu ne bo izplačalo, ko bi imel samo vino mesto vode v vodnjaku."

"Saj sem takoj rekla," se je veselila tudi Manca, "da naša mestna pravica ni vredna počenega groša. Takoj je začela: Ti odnehaj, in ti tudi odnehaj, oba odnehajta, spraviša se, roke si podajta in v dobrem pojdi narazen. Za take razsodbe ni treba, da bi bil človek Salomon."

Martin bi se bil rad menil, zgovoril se o vseh vtisih, zopet bi pripovedoval, kako je opravil v mestu. Toda po večerji prime Manca že spegega Martinka, in kakor vselej, tako gre tudi danes spat v čumnato in — Martin ostane popolnoma sam v hiši. Dolgčas mu je, po "drevescu" mu je dolgčas. Mesto v posteljo — gre in se plazi iz hiše, prvič zopet po smrti Mančinih starišev. In čez nekaj časa že razlaga za zeleno mizo pri vrčku piva, kako je podkuril Adamu v mestu, kako je z njim — z Martinom — lepo ravnal advokat, kako ga je imenoval "gospoda Porazila" . . . Danes Martin ne pije na jezo, ampak na veselje. Zato se je premagoval in šel o pravem času krog desetih domov, kakor bi bil šel samo kam v vas. Ne boji se Adama, ne boji se Mance in njenega vpitja, jeze in prepira se boji. Kakor maček se plazi in ima pripravljen izgovor, če ga bo Manca vprašala: "Kje pa si hodil?" — "H kovaču sem šel malo v vas," ji bo odgovoril.

Po Klenči si drugi dan zopet pripovedujejo, da je Martin tožil Adama, v mestu da ga je tožil; in ljudje ne lažejo . . .

(Nadaljevanje s 3. strani.)

ne nezgode te obrti. Eksplozije se morejo preprečiti. Z ozirom na današnje znanje ni prav nikakega razloga, zakaj bi se lokalne eksplozije morale razširiti po vsej jami. Treba da premogarji in operatorji, kakor tudi uradni nadzorniki takoj in energično postanejo kos tej situaciji, drugače bomo imeli še več nezdod in več žrtev.

PREDPIS ZA DOBER HUMOR.

Kadar v jutru ustaneš so tvoji prvi vtisi jako važni in so podlaga tvojemu humorju dotičnega dne. Ako si obesi ob strani tvoje postelje Trinerjev stenski koledar za leto 1923., in se v jutru ozreš na njega, zagledaš tam privabljivi nasmeh lepega dekleta s prekrasnimi kodrastimi lasmi, ki formira centrum koledarja, potem si zasiguran, da boš vesel celi dan. Okoli centra se nahaja še 12 manjših slik, ki predstavljajo razne scenarije v naravi, letovikca, lepa polja, slike iz teatrov, raznih iger itd. Pošljite nam 5c. za pokritje pošiljatenih stroškov, in naslovite pismo na: Joseph Triner Company, 1333— S. Ashland ave. Chicago, Ill. Privsem tem pa nikdar ne pozabite imeti pri roki vedno Trinerjevo grenko vino, ker je najbolji zanesljivo zdravilo, za dober tek, želodčne pline, zaprtje, proti kislini v želodcu in vse slične želodčne nerednosti. Pomaga vedno. Mr. C. W. Thomas, Carey ave. Wilkes-Barre, Pa. je nam pisal 13. nov. "Jaz sem porabil že veliko steklenic Trinerjevega grenkega vina, kakor predpisano po vaših predpisih in pomagalo mi je veliko."

ZA KRATEK ČAS.

Profesor ekonomije dijaku: "Imenuj mi en produkt, katerega zaloge presegajo popraševanja po njem?"

Dijak: "Nadloge!"

Reformator.

"Ti France, kolikokrat ti bom mogel pa še povedati, da imej pri molitvi zaprte svoje oči?"

France: "Ja, kako pa vi vidite mene, kadar molimo?"

Pri čitanju sv. zgodb.

Oče je prebiral sv. zgodbe. Nekega večera je ravno bral od Noetovih časov, ko je ravno skončal stavek: ". . . in zagrnila je voda doline in hribe."

Niegov sinček poseže s svojo besedo vmes: "Ali so v Noetovih časih tudi igrali 'base ball game'?"

Oče: Ne, so bila premokra tla."

Razlika med jezerom in morjem.

"Kdo mi ve povedati, vprašal je učitelj v šoli svoje učence, kakšna je razlika med morjem in jezerom?"

Nek učenec dvigne roko.

"No, Johnek, povej!"

"Razlika med jezerom in morjem je ta, da je v jezeru bolj prijetno, če padeš vanj in požreš vodo, kakor pa v morju."

Na konju je boljše.

"Moj oče je jahalni policaj, ki ima konja," je rekel prav modro policajev sinček nekemu obiskovalcu.

Obiskovalec: "Ali je biti za policaja na konju boljše, kakor pa pešni policaj?"

Sinček: "Seveda je! Kadar pride do kakih dogodiljaev se lahko hitro umakne!"

J. KOSMACH.

1804 W. 22nd Str., Chicago, Ill.
Rojakom se priporočam pri nakupu raznih

BARV, VARNIŠEV, ŽELEZJA, KLJUČAVNIC IN STEKLA.

Prevzamem barvanje hiš zunaj in znotraj, pokladam stenski papir Najboljše delo, najnižje cene.

Rojaki obrnite se vselej na svojega rojaka!

ROJAKOM SLOVENCEM IN BRATOM HRVATOM

naznanjam, da sem otvoril svoje lastno gostilno mehkih pijač. Vsem, iancim, da bodo pri meni dobili vedno dobro postrežbo in najboljšo vsakovrstne pijače. Za obilen obisk se vsem najtopleje priporočam!

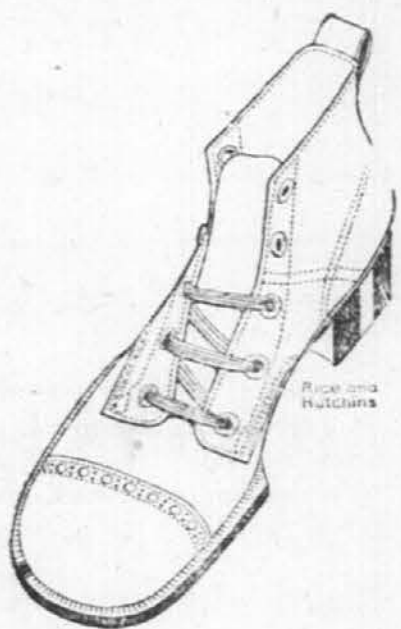
Rojaki ne pozabite na geslo:

“SVOJI K SVOJIM!”

J. M. IVANŠEK,

Soft Drink Parlor,
1801 W. 21st, Place Chicago, Ill.

SOUTH CHICAGO

Slovenec v So. Chicago in okolici naznanjam, da sem prejel veliko zalogo najboljših, trpežnih čevljev za moče in fante, dekleta in žene, kakor tudi za dečke in deklice. Zlasti za šolarje dobite pri meni močne trpežne čevlje.

Pri meni dobite čevlje vsake vrste, v vseh velikostih po zmernih in nizkih cenah.

Dobro blago za zmerno ceno je moje geslo!

Slavnemu občinstvu se tople priporočam za obilen obisk!

"SVOJI K SVOJIM!"

Anton Bakše

SLOVENSKA TRGOVINA S ČREVLJI.

9534 — Ewing avenue.

Vaš sklep

za prihodnje leto naj bo:

HRANITI IN VARČEVATI!

Sedaj je čas da pričnete s

"CHRISTMAS SAVING"

za prihodnje leto 1923.

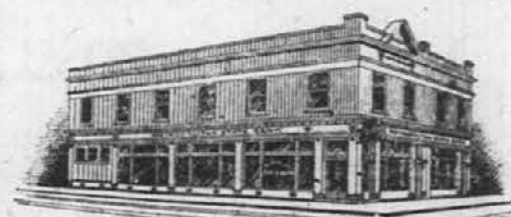
Pošljite Vaše otroke k nam, da prično s svojimi malimi prihranki na naši banki. Učite jih hraniti v mladosti.

ZA OBRESTI OD NOVIH VLOG

smo nategnili čas do 15. januarja 1923. To je, kdor bo uložil svoje prihranke v tem času na novo, bo dobil obresti od 1. januarja 1923. Lepa prilika za vlagatelje!

KADARKOLI RABITE KAKIH BANČNIH NASVETOV? PRIDITE K NAM, MI SMO VAM VEDNO NA RAZPOLAGO!

Metropolitan State Bank

Zanesljiv denarni zavod, ki je pod državnim nadzorstvom in Vam nudi najboljšo postrežbo.

Kapital: \$200,000.00. Preostanek in nerazdeljen dobiček: \$79,793.82.

Promet: \$2,350,000.00.

POSLUJE NA:
2201 West 22nd Street
CHICAGO, ILL.

Bančne ure: Pondeljek, sredo, četrtek in petek: Od 9. ure A. M. do 4. ure P. M. Torek in sobota: Od 9. ure A. M. do 8:30 P. M.

Pošljite Vaš dar

ZA

BOŽIČ IN ZA NOVO LETO

takoj da ne zakasnite

NAJNIŽJE CENE
PRODAJA šifkarte.

PIŠITE PO CENIK.
DOBIVA rojake iz kraja.

NA ULOGE PLAČUJE PO 4%.

OPRAVLJA VSE BANČNE POSLE.

EMIL KISS, bankir

133 Second Ave., New York City N. Y.

Prepričajte se!

Da mi resnično izdelujemo najkrasnejše ženitovanjske slike.

Da imamo na razpolago za slikanje najlepše pozicije. Da izdelujemo vsa dela točno in po najzmernejših cenah.

Vsem se priporočam.

Němeček

FOTOGRAFIST

1439 W. 18th St., cor. Albert, Chicago, Ill.

Phone: Canal 2534.